

Okvir za cirkularnu ekonomiju u Srbiji

Siniša MITROVIĆ,
PKS

Beograd, 8. februar 2018.

Privreda Srbije ka cirkularnoj ekonomiji

- Privredu Srbije karakteriše nedovoljna sposobnost za uvođenje racionalne štedljive proizvodnje, poslovanje lišeno svih oblika gubitaka i rasipanja..
- Reciklažna industrija u Srbiji:
 - stopa reciklaže ambalažnog otpada 2016. je bila 46,3% (146.794 t)
 - samo 0,7 % ukupno zaposlenih u Srbiji radi u reciklažnom sektoru
 - sakupljačka mreža je nedovoljno razvijena i predstavlja “usko grlo” u sistemu reciklaže otpada
 - reciklažne kompanije ne rade punim kapacitetom zbog nedostatka sekundarnih sirovina
 - stopa reciklaže komunalnog otpada je manja od 6%.
 - regulatorni okvir- (produžena odgovornost proizvođača)
 - spor proces transformacije javno-komunalnog sektora
- Alternativa je tranzicija ka cirkularnoj ekonomiji koja treba da dovede do:
 - manjeg korišćenja resursa,
 - smanjenja nastajanja otpada,
 - ograničene potrošnje energije,
 - ekonomski rast i jačanje konkurentnosti kompanija,

Ka cirkularnoj ekonomiji

- Sama reciklaža ne može doneti cirkularnu ekonomiju. Moraju se obuhvatiti sve faze životnog ciklusa proizvoda i to:
 - dizajn,
 - proizvodnja,
 - distribucija i upotreba,
 - ponovno iskorišćenje.

Cirkularna ekonomija - otpad kao resurs

- Evropska komisija je usvojila ambiciozni novi paket propisa da stimuliše tranziciju ka cirkularnoj ekonomijikrajem 2015.
- Ključni elementi revidovanih direktiva uključuju:
 - ✓ reciklaža 65% komunalnog otpada do 2030.;
 - ✓ reciklaža 75% ambalažnog otpada do 2030.;
 - ✓ smanjiti odlaganje na depnije na max 10% ukupnog otpada do 2030.;
 - ✓ zabrana odlaganja odvojeno sakupljenog otpada;
 - ✓ promocija ekonomskih instrumenata za smanjenje odlaganja na deponije;
 - ✓ pojednostavljene i poboljšane definicije i uskladjene metode izračunavanja stope recikliranja širom EU;
 - ✓ konkretne mere za promovisanje ponovne upotrebe i stimulisanje industrijske simbioze – pretvaranje nusproizvoda jedne industrije u sirovinu druge industrije.
- Jasan signal privrednim subjektima da EU koristi sve raspoložive instrumente da transformiše svoju ekonomiju, otvarajući put novim poslovnim mogućnostima i modelima.

Strategija i politika razvoja industrije RS 2011-2020.

Strategija poseban akcenat daje razvoju sledećih sektora:

- Automobilska industrija,
- Prehrambena industrija,
- Elektronska i informacione tehnologije,
- Metalska industrija,
- Farmaceutska industrija.

Osnovni cilj izvozno orjentisanog rasta je dostizanje udela od 47,1% izvoza u bruto domaćem proizvodu do 2020.

Ciljevi održivog razvoja RS 2016-2030.

Cilj je da uspostavi ravnoteža između tri ključna faktora – ekonomskog rasta, zaštite životne sredine i socijalnog razvoja – stvarajući koherentnu celinu koju podržava odgovarajući institucionalni okvir.

Težište razvoja modernog sveta: nova ekološka racionalnost – ekoresursi (aktivnosti, stanja i potrebe) dobijaju primarno ekonomski značaj.

Prioriteti u upravljanju otpadom, ali također i u zapošljavanju i socijalnim pitanjima povezani su sa procesom evropskih integracija kroz transpoziciju i harmonizaciju propisa.

Strategija upravljanja otpadom 2010-2019. (u procesu revizije)

Ciljevi smanjenja otpada

- ❑ Uspostavljanje sistema smanjenja biodegradabilnog otpada na deponijama (**Direktiva o deponijama**):
 - 25% do 2022.
 - 50% do 2026.
 - 65% do 2030.Zatvaranje neusaglašenih deponija - smetlišta do 2028.
- ❑ Uspostavljanje sistema za dostizanje **50** % reciklaže komunalnog otpada do 2030. (**Okvirna direktiva o otpadu**)
- ❑ Razvoj sistema za dostizanje 60% ponovnog iskorišćenja i **55**% reciklaže ambalažnog otpada do 2025. (**Direktiva o ambalaži i ambalažnom otpadu**)

Pravni okvir

- Zakon o upravljanju otpadom (Sl. glasnik RS, br. 36/09, 88/10, 14/16)
- Zakon o ambalaži i ambalažnom otpadu (Sl. glasnik RS, br. 36/09)

Nova zakonska rešenja omogućuju:

- podršku konceptu održivog razvoja i cirkularne ekonomije
- otvaranje zelenih radnih mesta

Uvode se dva nova pravna instituta :

- „prestanak statusa otpada“-pojedine vrste otpada prestaju da budu otpad nakon tretmana i ispunjenja propisanih standarda
- „nusproizvod“-upotreba proizvodnog ostatka iz proizvodnog procesa, nakon upisa u registar proizvoda

Uredba o utvrđivanju plana smanjenja ambalažnog otpada 2015-2019.

		General objectives				
		2015	2016	2017	2018	2019
Recovery	%	38	44	50	55	60
Recycling	%	31	36	42	48	55
		Specific objectives				
		2015	2016	2017	2018	2019
Paper/Cardboard	%	38	42	47	53	60
Plastic	%	14	17	19	21	22,5
Glass	%	19	25	31	37	43
Metal	%	23	29	34	39	44
Wood	%	11	12	13	14	15

Izvor: Uredba o utvrđivanju plana smanjenja ambalažnog otpada 2015-2019.

Izvedeni indikatori situacije i aktivnosti ka ostvarivanju cirkularne ekonomije u Srbiji, 2016

<u>Vrsta razvoja</u>	Trenutno stanje	Razvojne aktivnosti
Zakoni i aproksimacija sa EU	—	➔
Sprovođenje zakona u vezi sa održivim razvojem i zaštitom životne sredine	—	➔
Regulative za generisanje energije iz OIE	—	➔
Definicija pojma „održivi razvoj“ u legislativi	—	—
Definicija pojma „cirkularna ekonomija“ u legislativi	—	➔
Nacionalno strateško opredeljenje ka zelenoj ekonomiji	—	—
Nacionalno strateško opredeljenje ka održivom razvoju	—	—
Podsticajne aktivnosti za razvoj OIE	—	➔
Podsticajne aktivnosti za razvoj upravljanja otpadom	—	↑
Podsticajne aktivnosti za razvoj cirkularne ekonomije	—	—
Podsticajne aktivnosti za razvoj zelenog preduzetništva	—	➔
Sprovođenje zakona iz oblasti OIE, CE i upravljanja otpadom	—	➔
Stvaranje pozitivnih okolnosti za razvoj eko-dizajna i čiste proizvodnje	—	➔
Infrastruktura za upravljanje otpadom	—	➔
Kapaciteti generatora energije iz OIE	—	➔
Kapacitet edukativnih institucija za cirkularnu ekonomiju	—	—
Energetska efikasnost privrede	—	—
Ukupno tretirani otpad (industrijski i kućni)	—	➔
Nivo društvene i poslovne svesti o pojmu cirkularna ekonomija	—	➔
Saradnja sa internacionalnim organizacijama za podizanje kapaciteta za implementaciju cirkularne ekonomije	—	➔
Broj organizacija civilnog društva za razvoj cirkularne ekonomije	—	➔
Državna tela za razvoj, implementaciju i monitoring CE	—	➔
Inovacije i investicije u inovacije za CE	—	—

Naučene lekcije i barijere za implementaciju modela cirkularne ekonomije u Srbiji:

- Benefiti primene cirkularne ekonomije su:
 - standardizacija proizvodnje ISO (14001,9001,OSHAS 18000,30000..),
 - prelazak na inovativnu industriju ,
 - otvaranje novih tržišta,
 - olakšan pristup finansijama i veća adaptivnost kompanija,
 - ekonomija znanja, inovacije i digitalizacija ekonomije,
 - poboljšanje modela poreza i taksu i zeleno računovodstvo,
- Nedostatak investiranja u infrastrukturu za odvojeno sakupljanje i reciklažu komunalnog i opasnog otpada i nedovoljna upotreba ekonomskih instrumenata (marginalni Zeleni fond RS),
- Vidljivo tehnološko posustajanje u modernizaciji proizvodnje, uvođenju novih tehnologija i zelenih javnih nabavki,

Naučene lekcije i barijere za implementaciju modela cirkularne ekonomije u Srbiji:

- Nedostatak znanja i iskustava lokalnih samouprava i građana o tome kako doći do implementacije modela cirkularne ekonomije.
- Nedovoljna upotreba modela javno-privatnog partnerstva (izostajanje investicija u zelenu infrastrukturu i javnih i privatnih) .
- Nedovoljna implementacija ekološke politike, nedovoljno smernica, i neadekvatna koordinacija između institucija i drugih sektora privrede.
- Reciklažna industrija ima veliki potencijal, ali se mora razmatrati pristup celom lancu snabdevanja, prepoznajući da svi učesnici moraju da rade zajedno, i zahtevaju visoku stopu i kvalitet reciklaže, da bi se došlo do poboljšanja.

Hvala na pažnji
ekologija@pks.rs